

Prison Life Organization and Security: Criminological, Penological, Sociological, Psychological, Legal, and Security Aspects*

Glavna urednica: Ljeposava Ilijić

Naučna monografija pod nazivom *Prison Life Organization and Security: Criminological, Penological, Sociological, Psychological, Legal, and Security Aspects* nastala je u okviru projekta „Procena i mogućnosti unapređenja kvaliteta zatvorskog života osuđenih lica u Republici Srbiji: Kriminološko-penološki, psihološki, sociološki, pravni i bezbednosni aspekti“ (PrisonLIFE) koji je finansirao Fond za nauku Republike Srbije, a izdavač publikacije je Institut za kriminološka i sociološka istraživanja.

Zatvorska kazna ima dalekosežne posledice na živote osuđenih lica, njihovih porodica, kao i na širu društvenu zajednicu. Iako primarna uloga zatvorskih institucija jeste sprovođenje pravde, one istovremeno predstavljaju kompleksan i zatvoren sistem koji reflektuje šire društvene kontekste koje su oblikovane nizom društvenih, psiholoških, pravnih i bezbednosnih faktora. Imajući u vidu složenost zatvorskog života kao fenomena, neophodno je njegovo istraživanje sprovesti kroz sveobuhvatni pristup, koji će uzeti u obzir različite aspekte i interdisciplinarne perspektive. Upravo takav pristup iznet je u okviru naučne monografije „Organizacija i bezbednost zatvorskog života: kriminološki, penološki, sociološki, psihološki, pravni i bezbednosni aspekti“, čiji je glavni urednik dr Ljeposava Ilijić. Ova monografija pruža sveobuhvatan uvid u različite dimenzije organizacije i bezbednosti zatvorskog života.

Publikaciju čine 22 naučna rada koja potpisuje ukupno 40 autora iz različitih zemalja, a koja se bave analizom organizacije i bezbednosti

* Ilijić, Lj. (Ed.) (2025). *Prison Life Organization and Security: Criminological, Penological, Sociological, Psychological, Legal, and Security Aspects*. Institute of Criminological and Sociological Research. ISBN: 978-86-80756-77-6. <https://doi.org/10.47152/PrisonLIFE.D4.5>

zatvorskih sistema širom sveta. Osim primene interdisciplinarnog pristupa, posebna pažnja posvećena je razlikama u organizaciji zatvorskog života u državama koje obuhvataju Brazil, Hrvatsku, Italiju, Kinu, Portugal, Rumuniju, Sloveniju i Srbiju. Autori ove publikacije, oslanjajući se na različite disciplinske perspektive i međunarodne kontekste, nude kritičke analize ključnih izazova sa kojima se suočavaju savremeni zatvorski sistemi. Teme obuhvataju uticaj organizovanog kriminala, ulogu arhitekture u oblikovanju života u zatvoru, izazove mentalnog zdravlja osuđenika i kao i ostvarivanje zakonom zagantovanih prava osuđenika.

Monografija je jasno strukturirana u četiri tematske celine. Prvo poglavlje nosi naziv Kriminološki i sociološki aspekti zatvorskog života: društvena dinamika, kriminalno ponašanje i uticaj institucije. Ovu celinu čine četiri rada, a fokus je stavljen na kriminološke i sociološke aspekte, pri čemu autori istražuju uticaj zatvorske klime na kriminalno ponašanje, faktore recidivizma, kao i značaj društvenog konteksta u oblikovanju zatvorskih zajednica. Urađen je pregled različitih istraživanja koja su ispitivala povezanost između zatvorske društvene klime i ponovnog vršenja krivičnih dela. Prikazana je analiza uticaja kriminalnih organizacija na svakodnevni život osuđenika u Brazilu. Takođe, izložene su kriminološke i lingvističke karakteristike zatvorskog slenga kao specifičnog vida komunikacije osuđeničke populacije. Na kraju, predstavljeni su i rezultati kvalitativnog istraživanja o uticaju zatvorske sredine na proces kriminalne regrutacije.

Penološki i bezbednosni aspekti zatvorskih sistema: institucionalna kontrola, mere bezbednosti i upravljanje ponašanjem osuđenika predstavlja naziv druge tematske celine, koja se bavi penološkim i bezbednosnim aspektima, uključujući institucionalne mere kontrole, upravljanje bezbednosnim rizicima, kao i izazove u ponašanju osuđenika i njihov odnos prema zatvorskom osoblju. Ovaj deo čini sedam naučnih radova autora iz različitih država. Pre svega, dat je pregled istraživanja sprovedenih na prostoru Slovenije o pitanju legitimnosti u zatvorima. Zatim je predstavljena problematika doživotne zatvorske kazne i posebnog zatvorskog režima u Italiji. Izloženi su i rezultati empirijskog istraživanja o dimenziji bezbednosti u ženskom zatvoru u Srbiji.

Autori su sprovedi i pregledno istraživanje o organizacionoj kulturi i klimi u pogledu različitosti, u kontekstu reintegracije bivših osuđenika na radnom mestu, kao i o značaju i ulozi poseta posebno osetljivim kategorijama osuđenika. Na kraju ovog poglavlja, prikazani su nalazi o

uticaju zatvorske arhitekture na različite aspekte zatvorskog života, kao i analiza načina na koji neoliberalne prakse oblikuju kaznene sisteme posebno kroz zatvorski rad i kako taj proces doprinosi očuvanju ekonomskih nejednakosti u savremenom kapitalizmu.

Naslov trećeg poglavlja je Psihološki i zdravstveni aspekti zatvorskog života: izazovi mentalnog zdravlja, pristup zdravstvenoj zaštiti i uticaj korekcionog okruženja, i ovaj deo čini pet radova. U jednom od radova dat je pregled istraživanja o dinamici odnosa između osuđenika i zatvorskog osoblja. Takođe, prikazana je analiza međunarodnih standarda i prakse u domenu prava na zdravstvenu zaštitu osuđenika. Izneti su nalazi studije slučaja o antisocijalnom poremećaju ličnosti kod osuđenika, kao i rezultati pregledne studije koja se bavi uticajem religije na osuđena lica u zatvorima, analizirajući kako prisustvo religije i verskih programa pozitivno utiče na mentalno zdravlje, prilagođavanje zatvorskim uslovima, usvajanje prosocijalnih vrednosti i pripremu za rehabilitaciju i reintegraciju nakon izlaska iz zatvora.

Poslednja, četvrta celina nosi naziv Pravni aspekti i okvir zatvorskih sistema: zakonska prava, kazneno zakonodavstvo i regulisanje zatvorskog života, i ovaj deo čini šest radova domaćih i inostranih autora, u okviru koje su detaljno razmatrani pravni aspekti zatvorskog života, uključujući analizu međunarodnih i nacionalnih pravnih normi, prava osuđenika, pitanja humanog tretmana i poštovanja ljudskog dostojanstva u zatvorskom sistemu. U radovima su izneti rezultati istraživanja kojim su ispitivane kompetencije zaposlenih u kazneno-popravnim ustanovama u Hrvatskoj. Takođe, data je analiza sistema ekstradicionog prava u Kini, kao i analiza zakonskog osnova i uslova rada osuđenika.

Jedan od radova bavi se reakcijom pravnih sistema na devijantna ponašanja koja nisu direktna posledica kršenja zakona, dok drugi razmatra pravne aspekte prava osuđenika na slobodu izražavanja, kroz analizu sudske prakse i teorijskih pristupa. Na kraju, dat je i pregled krivičnopravne odgovornosti maloletnika u Rumuniji, analizirajući važeći pravni okvir, primenljive sankcije i specifične potrebe maloletnih prestupnika.

Posebnu vrednost ovoj naučnoj publikaciji daje njegov interdisciplinarni pristup koji kombinuje teorijske uvide sa empirijskim istraživanjima, omogućavajući detaljno sagledavanje problema organizacije i bezbednosti u zatvorima. Autori uspevaju da pruže teorijski i praktični doprinos kroz jasne zaključke i preporuke za unapređenje

kvaliteta zatvorskog života, balansirajući između potrebe za sigurnošću, humanim tretmanom i rehabilitacijom osuđenih lica.

Zahvaljujući ovoj sistematičnoj perspektivi, monografija predstavlja vredan resurs za istraživače, praktičare, donosiocce odluka u oblasti krivične pravde, kao i za širu javnost zainteresovanu za kompleksne probleme zatvorskih sistema. Sve navedeno čini ovu naučnu monografiju obaveznim štivom za sve one koji se bave proučavanjem ili praksom u oblasti kriminologije, penologije, sociologije i prava, ali i za stručnjake iz oblasti bezbednosti i zaštite ljudskih prava.

Matični naučni odbor za filozofiju, psihologiju, pedagogiju i sociologiju Ministarstva nauke, tehnološkog razvoja i inovacija kategorisao je publikaciju *Prison Life Organization and Security: Criminological, Penological, Sociological, Psychological, Legal, and Security Aspects* kao tematski zbornik međunarodnog značaja.

Miona Vasić *

* Korespondencija: mionavasic6.1@gmail.com, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, Srbija. ORCID <https://orcid.org/0009-0007-4910-9161>

Predloženo citiranje: Vasić, M. (2025). Prison Life Organization and Security: Criminological, Penological, Sociological, Psychological, Legal, and Security Aspects (prikaz knjige). *Zbornik Instituta za kriminološka i sociološka istraživanja*, 44(3), 105–108.

©2025 by authors

This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0).